

Azərbaycanın müstəqillik illərində ulu öndər Heydər Əliyevin və dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə keçirdiyi inkişaf yoluna nəzər salanda istər siyasi müstəvidə, istərsə də sosial-iqtisadi sahələrdə dünya tarixində bənzəri olmayan bir inkişafa nail olunduğunu görürük. Bu dövrdə ən böyük uğur 30 il işğalda qalan torpaqlarımızın azad edilməsi, respublikamızın ərazi bütövlüyünün bərpasıdır. Vətən müharibəsində qazanılan parlaq qələbə həm də ötən müddətdə ölkə həyatının bütün sahələrində dinamik inkişafın gerçəkləşdirilməsi ilə bilavasitə bağlıdır.

Dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə hazırda işğaldan azad edilən Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında tikinti, abadlıq-quruculuq layihələri uğurla həyata keçirilir, həmçinin ölkənin sosial-iqtisadi sahələrinin inkişafı məqsədilə qətiyyətli addımlar atılır, dərin islahatlar

Yeri gəlmişkən, Şamaxıda şərab zavodu və soyuducu anbarının tikintisi rayon icra hakimiyyətinin səlahiyyətlərinə aid olsaydı, şübhə etmirəm ki, məsələnin reallaşması üçün indiyədək konkret tədbirlər həyata keçirilirdi, bu problem öz həllini tapar, bununla bağlı fermerlərin zəruri ehtiyacları ödənilirdi.

ilə üzleşdi, məhsuldarlıq xeyli azaldı, üzümçülük və şərabçılıq kompleksi böhran vəziyyətinə düşdü. Bununla yanaşı, Ermənistanın torpaqlarımıza 1988-ci ildən başlayan təcavüzü nəticəsində 43 min hektar üzüm bağı işğal altında qaldı.

Sonradan sovet ittifaqının dağılması, 90-cı illərin əvvəllərində ölkədə yaşanan gərginlik, baxımsızlıq iqtisadiyyatın digər sahələri kimi, üzümçülüğü də demək olar ki, sıradan çıxardı. Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin xalqın təkidi ilə respublika rəhbərliyinə yenidən qayıdışından sonra mövcud təsərrüfat fəaliyyətində vəziyyət dəyişdi. Ümummilli lider bu gəlirli sahənin bərpası və yenidən inkişafı məqsədilə "Üzümçülük və şərabçılıq haqqında" 29 yanvar 2002-ci il tarixli fərman imzaladı. Dahi şəxsiyyətdən sonra ölkəyə rəhbərlik edən Prezident İlham Əliyevin tapşırığı ilə "2012-2020-ci illərdə Azərbaycanda üzümçülüğün inkişafına dair Dövlət Proqramı" qəbul olundu. Bütün bu

na mənfəti təsir göstərir və o, ziyanla işləməyə məcbur olur.

Hazırda üzümçülükdə xəstəlik və ziyanvericilərə qarşı istifadə etdiyimiz mənşəyi bilinməyən çox baha və keyfiyyətsiz dərmanlara nəzarət yox dərəcəsinə düşüb. Keçmiş dövrdə mineral gübrələrlə müqayisədə üzvi gübrələrdən daha çox istifadə edilirdi. Hazırda isə torpağın tələbatı nəzərə alınmadan bütün sahələrdə (meyvə, bostan, tərəvəz və s.) mineral gübrələr ifrat şəkildə işlənilir. Nəticədə insan orqanizmində nitratlı birləşmələr artaraq onkoloji xəstəliklərə səbəb olur.

Fəaliyyətimizdə yüksək nəticələr əldə olunması üçün aqrotexniki tədbirləri diqqət mərkəzində saxlamaqla bərabər, bu sahə ilə bağlı dünya təcrübəsindən də səmərəli bəhrələnməyə çalışırıq. Elə bu məqsədlə Avropa İttifaqı xətti ilə kənd yerləri və regional inkişafa dəstək proqramının icrasına yardım layihəsi çərçivəsində İtaliyada olarkən, Venesiya, Toronto, Bolzano, Verona və

Üzümçülüğün sürətli inkişafı üçün geniş imkanlar var

gerçəkləşdirilir, idarəetmə fəaliyyətinin yenilənməsinə xüsusi əhəmiyyət verilir, çevik idarəetmə mexanizminə xüsusi diqqət yetirilir. Bu sürətli inkişaf, genişmiqyaslı tikinti-abadlıq işləri Şamaxı rayonunda da qabarıq nəzərə çarpır.

Rayon icra hakimiyyətinin rəhbərliyi insanların üzleşdikləri sosial problemlərin qısa müddətdə həlli üçün bütün mümkün vasitələrdən istifadə olunmasına ciddi nəzarət edir, sakinlərin şikayətlərinə həssaslıqla yanaşır. Eyni zamanda, müəssisələrin normal fəaliyyəti, iş adamlarının

Üzümçülükdən söz düşmüşkən, bu sahədə əldə olunan müsbət dinamikanı rəhbərlik etdiyim fermer təsərrüfatının fəaliyyəti əsasında diqqətə çatdırmaq istərdim. Belə ki, 1998-ci ildə 1,5 hektar süfrə sortlu üzüm bağı ilə əsası qoyulan təsərrüfatımızın sahəsi hazırda 12 hektara, hər hektarın məhsuldarlığı isə 10 tondan 20-30 tona çatdırılıb. Burada 15 nəfər daimi işlə təmin olunub.

Təsərrüfatda, eyni zamanda, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin müvafiq şəhadətnaməsinə əsasən, hər il 0,50 hektar sahədə aprobeziya qaydasına

tədbirlərdən sonra üzümçülükdə keçmiş şöhrətin qaytarılması istiqamətində müsbət nəticələr əldə edildi. Belə ki, üzümçülüklə məşğul olan sahibkarların fəaliyyəti gücləndi, yeni üzümçülük təsərrüfatları yaradıldı, məhsuldarlıq artdı. İri aqrar rayonlardan olan Şamaxıda da kənd təsərrüfatının bu sahəsinə xüsusi önəm verildi.

Lakin bütün bunlarla bərabər, üzümçülüğün daha yüksək səviyyədə inkişafı üçün hələ çox iş görülməlidir. Fikrimcə, ilk növbədə, tinglik təsərrüfatlarının yaradılmasına xüsusi önəm verilməlidir. Bununla bərabər, dövlət nəzarətində olmaqla hər üzümçülük rayonunda böyük həcmli şərab zavodu tikilməli, saxlama kameraları qurulmalıdır. Yalnız belə halda mikro və kiçik sahibkarlıq sahəsində qısa müddətdə böyük inkişafa nail olmaq mümkündür.

Onu da xatırladım ki, ölkəmizin Beynəlxalq Üzüm və Şərab Təşkilatı Baş Assambleyasının 11 iyun 2013-cü il tarixdə keçirilən iclasında bu nüfuzlu quruma qəbul edilməsi üzüm və şərab məhsullarımızın dünya bazarına çıxarılmasına əlverişli şərait yaradıb.

Lakin mövcud sahədə nəzərə çarpan bəzi problemlər bu münbit şəraitdən səmərəli yararlanmağa imkan vermir, istehsal olunan şərab və şərab məhsullarının ölkəmizin iqtisadiyyatının inkişafı naminə xarici ölkələrə ixracını çətinləşdirir. Bunun nəticəsidir ki, maya dəyəri 0,30 manata başa gələn üzüm məhsulunun ərazidə yerləşən "A+CO" MMC-yə 0,20 manata satmağa məcbur oluruq. Bu qiymət sanki bir mərkəzdən idarə edilməklə respublikanın bütün şərab zavodlarında eynidir. Belə şərait isə mikro və kiçik sahibkarların fəaliyyətini genişləndirməyə mane olur.

Digər bir çətinlik isə məhsulun maya dəyərinə təsir edən xəstəlik və ziyanvericilərə qarşı dərmanların, gübrələrin çox baha, eyni zamanda, aşağı keyfiyyətli olması və iqlim dəyişkənliyidir. Sonuncu amilin mövcudluğu şəraitində məhsulun marketinqinin arzu edilən səviyyədə qurulmaması da bu sahədə sahibkarlığın inkişafı-

Padova şəhərləri ətrafındakı üzümçülük-şərabçılıq fəaliyyəti göstərən bir neçə kooperasiyanın işi ilə ətraflı maraqlandırdım. Orada yüzlərlə kiçik sahibkar mövcud şərab zavodları ilə qabaqcadan müqavilələr bağlayıb.

Məhsul yetişdikdən sonra isə onun hər kiloqramı 12 manat (6 evro) hesabı ilə zavod tərəfindən qəbul edilir. Həmçinin şərab zavodu bağlanmış müqaviləyə əsasən becərmə zamanı sahibkarın ehtiyacı olarsa, ona məhsulun dəyərinin 70 faizi həcmində maliyyə yardımı göstərir.

Əgər ölkəmizdə də yeni şərab zavodları yaradılsa, onlar müstəqil fəaliyyət göstərməli, kənd idarə olunmamalıdır. Bu müəssisələr arasında sağlam rəqabət getməklə istehsalçılardan məhsulu növünə, şəkəllilik faizinə (keyfiyyətinə) görə, bazar iqtisadiyyatının sosial ədalət, maddi-maraq prinsiplərinə uyğun qiymətə alınmaqla mənfətin bölüşdürülməsinə ciddi dövlət nəzarəti gerçəkləşməlidir. Yalnız bundan sonra üzümçülüğün dinamik inkişafının vacib şərtlərindən biri olan kooperasiyalar yaradılmalıdır.

İtaliyanın aqrar sektorunda turizmin inkişafına da mühüm önəm verilir. Belə ki, səfər zamanı bir çox üzümçülük və şərabçılıq sahələrində çalışan sahibkarların turistləri qarşılamaq, onların istirahətlərini təşkil etmək kimi xidmətlər göstərmək üçün yüksək şərait yaratdıqlarının şahidi olduq. Bu isə sahibkarlara əlavə gəlir gətirməklə yanaşı, məhsulun reklam və satışına müsbət təsir göstərir.

Rayonumuzda üzümçülüğün inkişafını sürətləndirməyə müsbət təsir göstərən digər amillər barədə isə onu deyə bilərəm ki, təsərrüfatlarda müasir tələblərə cavab verən ixtisaslı kadrlara ciddi ehtiyac duyulur. Buna görə də aidiyyəti ali məktəblərdə bu gün üzümçülük sahəsində zəruri ehtiyac duyulan mütəxəssislərin hazırlanması diqqət mərkəzində saxlanılmalıdır.

Qurbanəli BABAŞOV,
Şamaxı rayonu, Məlcək kəndi,
fermer

uğur qazanmaları məqsədilə konkret vəzifələr və onların icra yollarını müəyyənləşdirir. Bu diqqət fermerlərə, sahibkarlara olan münasibətdə də özünü aydın göstərir.

Şamaxıda son illər ərzində digər sahələrdə olduğu kimi, aqrar sektorda da mühüm uğurlar əldə edilib. Yüksək nəticələri isə Prezident İlham Əliyevin kənd təsərrüfatının inkişafına qayğısı, fermerlərin səmərəli fəaliyyəti üçün yaradılan əlverişli şərait şərtləndirib. Nailiyyətlərin qazanılmasında dövlətin verdiyi subsidiyalar, güzəştli kreditlər, alınan texnikaların dəyərinin 40 faizinin, mal-qaranın dəyərinin 60 faizinin dövlət büdcəsi hesabına ödənilməsi, torpaq vergisi müstəsna olmaqla, qalan bütün növ vergilərin ləğv edilməsi kimi amillər də önəmli rol oynayıb. Əlbəttə, icra hakimiyyətinin rəhbərliyi də rayonda kənd təsərrüfatının inkişafına daim diqqət yetirib.

əsasən xəstəlik və ziyanvericilərə qarşı davamlı müxtəlif növ torpaq və iqlim şəraitinə uyğunlaşan ən məhsuldar texniki və süfrə sortlu min üzüm tingi yetişdirilir.

Rayonumuzda üzümçülük vaxtilə böyük şöhrət qazanmışdı. Keçən əsrin 70-80-ci illərində Şamaxı Azərbaycanın ən böyük üzümçülük rayonlarından birinə çevrilmişdi. Ulu öndər ölkəmizə rəhbərlik etdiyi dövrdə üzümçülük sahəsi (1969-1982-ci illərdə) Şamaxıda 15 min hektardan 25 min hektara çatdırılmışdı. Yeni 13 il ərzində 10 min hektar üzüm bağı salınmışdı.

Təəssüf ki, ötən əsrin 80-ci illərinin ortalarından başlayaraq, keçmiş SSRİ rəhbərliyi tərəfindən aparılan antialkoqol kampaniyası çərçivəsində respublikamızda da böyük zəhmət hesabına yaradılan üzüm bağları məhv edildi, infrastruktur dağıdıldı, üzüm sahələrində yetişdirilən qiymətli yerli və introduksiya olunan üzüm sortları itirilmək təhlükəsi